La cultura de l?honor i la violència en part de la població immigrant

Opinió | 07-03-2026 | 21:35

La cultura de l?honor és un patró cultural present històricament en diverses societats del món en què la reputació personal i familiar ?especialment la masculina? es defensa activament, sovint mitjançant la confrontació i, en alguns casos, la violència quan es percep una ofensa.

Els estudis clàssics d?antropologia comparada, com els de Richard Nisbett i Dov Cohen, apunten a diversos factors estructurals que explicarien l?origen d?aquest fenomen.

En primer lloc, les economies de pastors o ramaderes. En aquest tipus de societats, el bestiar és relativament fàcil de robar i, en contextos on no existeix un estat fort que protegeixi la propietat, es genera la necessitat de dissuadir possibles robatoris mostrant una disposició clara a respondre amb contundència, fins i tot amb violència.

En segon lloc, la feblesa de les estructures estatals. Quan no hi ha un sistema judicial eficaç o un poder públic capaç d?imposar l?ordre, l?autodefensa i la revenja poden substituir la llei. En aquests contextos, l?honor es converteix en un mecanisme informal de regulació social.

Un tercer factor és la presència de societats segmentàries o organitzades en clans. La importància del llinatge, la família extensa o el grup tribal provoca que una ofensa a un individu sigui interpretada com una ofensa col·lectiva. En aquests casos, la revenja pot ser percebuda com l?única manera de restaurar l?estatus i el prestigi del grup.

Finalment, diversos estudis també destaquen el control social de la sexualitat femenina. En moltes cultures d?honor, la reputació masculina es vincula al control del comportament i del cos de les dones del grup familiar. D?aquest marc cultural poden derivar pràctiques com els anomenats ?crims d?honor? o formes severes de submissió femenina.

La distribució geogràfica d?aquest patró cultural no és exclusiva de l?islam ni del sud global. Històricament també ha existit en zones d?Europa com el sud d?Itàlia, parts del sud d?Espanya, Grècia o determinades regions dels Balcans i del Caucas. Actualment, diferents investigacions situen la seva presència en diverses àrees de l?Orient Mitjà, el nord d?Àfrica, el sud d?Àsia ?com Pakistan o Afganistan? i en alguns contextos d?Amèrica Llatina.

Segons aquests estudis, el factor determinant no és tant la religió com determinades estructures socials i econòmiques, com el pastoralisme, la debilitat institucional, l?organització en clans o determinats models de masculinitat agressiva. La religió, en aquests casos, pot actuar com a element que legitima o modula aquestes conductes, però rarament n?és l?origen principal.

Per contra, les societats occidentals modernes es fonamenten en principis diferents:

un estat fort amb monopoli de la violència legítima,

una justícia impersonal i imparcial,

un alt grau d?individualisme,

la igualtat jurídica entre homes i dones,

i la resolució institucional dels conflictes.

En aquest context, alguns investigadors apunten que poden aparèixer friccions culturals quan persones socialitzades en cultures de l?honor arriben a societats regides per aquests valors.

Entre les conseqüències assenyalades en diversos estudis hi ha un augment potencial de conflictes interpersonals, especialment en situacions d?insult, gelosia o disputes quotidianes, així com una menor tolerància a la humiliació pública o a determinades formes de crítica. Aquestes dinàmiques poden traduir-se en baralles, agressions o conflictes intrafamiliars.

També s?ha apuntat la possibilitat d?un increment de determinats tipus de violència expressiva, és a dir, aquella que no respon tant a motivacions econòmiques com a reaccions emocionals vinculades a l?honor, com ara baralles o agressions derivades de conflictes personals.

Un altre element que alguns autors destaquen són els problemes d?integració normativa, que poden manifestar-se en la preferència per resoldre conflictes dins del grup familiar o comunitari en lloc d?acudir a institucions públiques, o en tensions amb normes d?igualtat de gènere i llibertats individuals pròpies de les societats occidentals.

El debat també té una dimensió política i ideològica. Alguns sectors critiquen que part del discurs

progressista tendeix a minimitzar o relativitzar aquestes diferències culturals en nom del relativisme cultural. Segons aquesta visió crítica, això podria comportar riscos com la desprotecció de dones o dissidents dins de determinades comunitats o una percepció creixent d?inseguretat en alguns barris.

Altres corrents, en canvi, defensen que la clau rau en polítiques d?integració sòlides, educació cívica i igualtat d?oportunitats, amb l?objectiu d?afavorir la convivència i l?adopció progressiva dels valors democràtics i jurídics de les societats d?acollida.

En qualsevol cas, la cultura de l?honor és un fenomen àmpliament estudiat per la sociologia, l?antropologia, la psicologia social i la criminologia. Diversos experts coincideixen que quan aquests patrons culturals entren en contacte amb societats basades en l?estat de dret i la resolució pacífica dels conflictes poden aparèixer tensions, especialment si no existeixen polítiques d?integració efectives.

En aquest debat, la defensa dels valors democràtics, de la igualtat jurídica i del respecte a les institucions continua sent un dels pilars centrals de les societats occidentals contemporànies.

Autor: Narcís Oliveres